

לשכת רב הקמפוס

הפקולטה למדעי היהדות

דף שבועי

פרשת תזריע מצורע ויום העצמאות, תשס"ט
מספר 806

מאת המרכז ללימודי יסוד ביהדות
ע"ש הלנה ופאול שולמן

הגר"א בחזון הגאולה

כדי להאיר את ראשית צמיחת גאולתנו הורידה השכינה נשמה פלאית לעולם שזכתה בלב העם לתואר הנאצל "גאון" – הגאון מווילנא (אליהו בן ש"ז קרמר, 1720-1797), שהיה גאון בכישרון ובמחקר בכל המדעים; גאון בתלמוד ובעולם ההלכה; גאון ברוח ובסוד וגאון היה בקדושה וחסידות. ומעל לכול – גאון ב"ציפייה לישועה" (שבת לא ע"א ורש"י שם) ובהנעת תהליך הגאולה בצד המעשי. הוא זירז את תלמידיו לקחת אחריות לשיבת ציון וגילה להם את סוד תהליכי הגאולה וגם את תאריכי הגאולה – "פי לא יעשה אדני ה' דבר פי אם-גלה סודו אל-עבדיו הנביאים" (עמ' ג:ז), כדי שיכירו שמאת ה' הייתה זאת, ויהיה לאות שנתחזק בדרך הגאולה למרות הקשיים העצומים שבדרך. וראוי להכיר שללא הגר"א היה בלתי אפשרי להעלות על הדעת באופן טבעי שתעלה יפה שיבת ציון השלישית,¹ שהרי היסוד הראשון לזכות בארץ ישראל הוא לקנותה בייסורים קשים, ורק תלמידי הגר"א מכוח רבם היו יכולים להרים את מסע הייסורים הנורא הזה, בייחוד בראשית דרכם - ב-30 השנים הראשונות - משנת תק"ע ועד ת"ר, שהיו שנות הייסורים.

בדברים שלהלן המובאים לקראת יום העצמאות נבקש להתמקד בחזון הגר"א על תאריכי הגאולה ובניסיון להבין מעט את המהות המסתתרת מאחוריו, שהרי אמרו חז"ל ש"היום גורם". למשל, ראש השנה נקבע ליום הדין מתוך הנחה שבו נברא האדם הראשון. וכך היה ראוי לבאר כיצד הדברים מתממשים בכל חגי ישראל. להלן נדגים זאת בתאריך של יום העצמאות, שכן "סימנא מילתא" (הוריות יב ע"א). מכמה מקורות שנכתבו הרבה לפני קום המדינה מגלים תלמידי הגר"א שקיבלו מרובם לעשות דווקא ביום 20 לעומר את המעשים החשובים שיהיו אבן פינה ליסוד הגאולה, שכן ביום זה אין הקליפה שולטת.² לכן החלו תלמידי הגר"א בהקמת "בית המדרש אליהו" על שם רבם, מעשה שהיה עבורם דבר גדול ביותר, ביום 20 לעומר בשנת תקע"ב. והרי יום 20 לעומר הוא ה' באייר – יום העצמאות. מפאת החשיבות העצומה של הדברים נביאם להלן מכמה מקורות כלשונם.

בספר 'קול התור' המיוחס לתלמיד הגר"א ר' הלל משקלוב, שחנן את ירושלים כ-30 שנה, נאמר (פרק חמישי ע' 114):

וכאשר קבענו מושבנו בעיה"ק ירושלים ת"ו בשנת תקע"ב, ובאחד הימים באותה שנה שבו הניחו את היסוד להקמת "בית מדרש אליהו" על שם רבנו הגר"א, בגוונין אחד נהירין, כי באותה שעה נפתח החלון הראשון של מחיצת הברזל לחדור לזכות של ברית אבות (החיבור שהוא יסוד בתפארת דרך מלכות) שהיה נפסק מחורבן בית המקדש. ואותו היום היה יום עשרים לעומר שהוא יסוד בתפארת כידוע ליודעי ח"ן.

בספר "מדרש שלמה" (דרשה ט"ז ע' 53) מדברי ר' שלמה זלמן ריבלין כתוב:

¹ הגאון ביקש לעלות לארץ ישראל בזירוז תהליך הגאולה וחזרו בו באמצע הדרך. ומאז במשך 18 שנותיו האחרונות הקדיש את כולו לגאולה. הגר"א עשה עליית נשמה לדעת אם תצליח דרכו וכיצד, וגילו לו את הפסוקים "וְעַתָּה צֶרְחָה הָיָא לְיַעֲקֹב וּמְמַנָּה יִנְשָׁע" (יר' ל:ז) (שמחצרה תצא הישועה והאוצר) ו"אל-תיבא עבדי יעקב" (שם ל:י). לכן לימד את תלמידיו את דרך הגאולה ועודדם לעלות לארץ ישראל ולגאול אותה.

² עוד רמזים לדרך הגאולה ראו בחיבורו של הרב קוק "הספד בירושלים", תמוז תרס"ד, ובספרי דברי חכמים וצפונותיהם תש"ס גבעת שמואל, חלק ב', עמ' 389-383.

ימי הספירה אפוא הם הימים המסוגלים ביותר להתעלות בקדושה, אך לעומת זאת הם גם רגישים יותר להדבקות הקליפות, כי כלל ידוע הוא שכל המקודש ביותר הן במקום והן בזמן בכל נושאי הקדושה – עלול להיפגע יותר ע"י ה'סטרא אחרא' שיונקת את חיותה רק מהקדושה. וזהו הטעם שבימי הספירה צריכים להיזהר יותר ממגע עם חברותא רעה ומדברי סכנה, זולת שני ימים מסוימים בימי הספירה שאין הקליפה יכולה לשלוט בהם, והם יום העשרים בעומר, ויום הארבעים ושניים בעומר, כידוע ליודעי ח"ן (שני הימים האלה נתונים בשילובים של קו הרחמים – כ' בעומר תפארת ויסוד, מ"ב בעומר דמלכות ויסוד, וראוי להרחיב גם על מ"ב בעומר - יום ירושלים, ועוד דברים מופלאים, אבל אכמ"ל).

בספר "מוסד היסוד" (מיוחס למשפ' רבלין, ירושלים תש"ס, ע' 184) נמצא שאבן הפינה לשכונה הראשונה שהוקמה בירושלים שמחוץ לחומות – שכונת נחלת שבעה, הונחה ביום 20 לעומר, בשנת ה'מלאכה תצלח' – תרכ"ט.

הרב שמואל ריבלין, נכדו של מחבר הספר "מדרש שלמה", ביאר בספר "אור שמואל" את מהות יום ה-20 לעומר על פי הנאמר בספר "קול התור", פרק ג'. שם מגלה הגאון את 156 מעלות הגאולה, ובמעלה י"ז נאמר: "וְהָיָה בַּיּוֹם יַעֲקֹב אֶשׁ וּבֵית יוֹסֵף לְהִבָּה" (עוב' א:יח). כידוע שיעקב הצליח להתגבר על עשו ושרו רק כאשר יוסף היה עימו והגן על אמו. ומעמד יעקב הוא בספירת "התפארת" הכוללת את מידת החדש של אברהם ומידת הגבורה של יצחק, ומעמד יוסף הוא בספירת ה"יסוד" הכוללת את הנצח וההוד, וה'מלכות'. מעלתה שאין לה אורות משלה וכוחה ביניקה מכל השישה. **נמצא שביום העשרים לעומר יש התכללות של כל הספירות יחד במעלה העליונה.** וכתוב בספר "קול התור" בפרק החמישי שתמצית שורש התיקונים הם שבעה, והתיקון השלישי הוא התכללות, ומשמעותו היטהרות מנטיות אנוכיות והתחברות לכלל ישראל, ש"אין בפרט אלא מה שיש בכלל, וכל ישראל ערבים זה לזה בנשמה אחת".

ואכן כך נהגו תלמידי הגר"א שבלב שמח עקרו את עצמם מהגלות ובזה ויתרו על מעמדם, פרנסתם, ביטחון קיומם ואפילו תורתם, שכן ריבוי הייסורים בארץ ישראל גרם להם ביטול תורה גדול. ולמרות הסכנות והצרות שהמיתו רבים מהם איש מ-511 הנפשות שעלו לארץ לא נטש את דרך הגאולה של רבם, שכן רבם לימדם שארץ ישראל נקנית בייסורים. לכן צלחה דרכם להביא עוד ועוד יהודים לארץ ישראל ולהקים יישובים ולעשות עוד מעשים טובים שאין המקום לפרטם. רק אחרי מלחמת העולם הראשונה נטשו בני בניהם של תלמידי הגר"א את דרך הקודש של רבנו – לתת הכול לכנסת ישראל בסוד ההתכללות, והחלו לדאוג לעצמם, ולכן נלקחה מהם הבכורה וניתנה למי שהפקיד והפקיר את עצמו עבור גאולת הארץ.

עוד כלל לימד הגר"א שנמסר בספר "מעשה רוקח" (ע' קל"ח) לר' אלעזר רוקח (אב"ד אמסטרדם שנה-לא ידוע) **שיש משמעות למספר בסדר הפסוקים בתורה.** למשל, התיבה "שלוש" נזכרת לראשונה בפסוק 376 מתחילת התורה: "וְאַתָּה תָּבוֹא אֶל-אַבְרָהָם בְּשָׁלוֹם" (בר' טו:טו). ואכן ערך התיבה שלום = 376.

ואשר לשיבת ציון השלישית – הפסוק ה-5,700 הוא "וַיַּחַר-אֵף ה' בְּאַרְצָהּ הַזֹּאת עֲלֶיהָ אֶת-כָּל-הַקְּלָלָהּ הַכְּפוּבָה בְּסֵפֶר הַזֶּה" (דב' כט:כו). ואכן שנת ה'ת"ש היא שנת תחילת השואה – 1940. והגר"א ברוח קודשו אמר שלפני הגאולה יהיה חורבן נורא בגלות וציון את הפסוק "וַיַּחַר צִיּוֹן תִּהְיֶה פְּלִיטָה וְהָיָה קִדְשׁ" (עוב' א:יז). פסוק זה צוטט ע"י הרב כהנמן, ראש ישיבת פוניבז', בשם ה"חפץ חיים" (שציטט את הגר"א), ועל הרקע שלו הוסבר נס הבלימה של רומל באל-עלמיין קודם הגיעו לארץ. פסוק זה נכתב גם על חזית הבניין של ישיבת פוניבז'.

הירושלמי מלמד כי "אבותיכם אף על פי שנגאלו חזרו ונשתעבדו, אבל אתם משאתם נגאלים שוב אינכם משתעבדים" (שביעית ו, א), ומביא ראיה מן הפסוק "וְהִבְיָאָה ה' אֶל-לִהְיֶה אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-יָרְשׁוּ אַבְרָהָם וְיִשְׁחָה וְהִיטְבָה וְהִרְבָּה מְאֹד" (דב' ל:ה).

פסוק זה הוא הפסוק ה-5,708 בתורה, והמספר הזה הוא שנת תש"ח, שבו זכינו בהקמת המדינה ויכולנו לחוקק את חוק שיבת ציון שעליו אמרו חז"ל: "גדול יום קיבוץ גלויות כיום שנבראו בו שמים וארץ" (פסחים פח, ע"א).

הרב שמואל יניב

גבעת שמואל

הדף מופץ בסיוע קרן הנשיא לתורה ולמדע.

הדף מופיע באינטרנט באתר המידע של אוניברסיטת בר-אילן בכתובת: <http://www.biu.ac.il/JH/Parasha>. כדי להצטרף לרשימת המנויים בדואר האלקטרוני על דף פרשת השבוע, יש לפנות לכתובת: listserv@vm.biu.ac.il. אין לכתוב נושא למכתב. יש לכתוב שורה אחת בלבד, בגוף המכתב:

sub parasha-I firstname lastname כאשר first-name ו-last-name הינם

השם הפרטי ושם המשפחה של השולח.